

YANGI O'ZBEKISTON TARAQQIYOTIDA TADQIQOTLARNI O'RNI VA RIVOJLANISH OMILLARI

Qudratova Diyora G'ayrat qizi

Toshkent Davlat Iqtisodiyot Universiteti

Raqamli iqtisodiyot fakulteti

Statistika yo'nalishi 3-bosqich talabasi

Annotatsiya: Maqolaning maqsadi tadqiqotlar “Yangi O‘zbekiston” rivojida muhim rol o‘ynashini va siyosiy qarorlar qabul qilish, takomillashtirishning asosiy yo‘nalishlarini aniqlash hamda iqtisodiyot, ta‘lim, sog‘liqni saqlash va ijtimoiy rivojlanish kabi turli tarmoqlar bo‘yicha islohotlarni amalga oshirishga yo‘l-yo‘riq ko‘rsatishi, pirovardida modernizatsiya va taraqqiyotga yanada maqsadli va samarali yondashish imkonini berishini yoritishdir. Maqolada

Kalit so‘zlar: Yangi O‘zbekiston, 2022-2026 yillarga mo‘ljallangan “Yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi”, Yangi O‘zbekistonda tadqiqot rolining asosiy jihatlari, “O‘zbekiston – 2030” strategiyasi.

Yangi O‘zbekiston- yangicha boshqaruv, yangi strategiya va yangi imkoniyatlardir.

Bugun O'zbekiston o'z mustaqil taraqqiyotining sifat jihatdan yangi bosqichiga qadam qo'ydi. Bu yo'lda u jahonning ko'plab mamlakatlari va yirik xalqaro tashkilotlari bilan turli sohalarda samarali hamkorlik qilib kelmoqda. Xususan, xorijiy davlatlar bilan do'stona hamda o'zaro manfaatli munosabatlarni rivojlantirish borasida muhim natijalarga erishilyapti.

Qisqa davr ichida O'zbekiston xalqi mamlakatimizning jahon hamjamiyatida munosib o'rin egallashiga asos bo'luvchi ulkan yutuqlarni qo'lga kiritdi. Shunga monand ravishda davlatimiz rahbari tashabbusi bilan boshlangan islohotlar va modernizatsiya

jarayoni, jumladan, qo'shni mamlakatlar bilan aloqalarni mustahkamlash bo'yicha siyosatni dunyo hamjamiyati e'tirof etmoqda.

Yangi O'zbekiston iborasida haqida to'xtalganda, eng avvalo, yangicha iqtisodiy munosabatlar, yangicha iqtisodiy dunyoqarash ko'z oldimizda gavdalanadi. O'tgan besh yilda bu borada qilingan ishlarni sanab adog'iga etolmaysiz. endi ko'p yillardan buyon odamlarni qiynab kelgan elektron kartochkadagi pullarni bankomatlar orqali naqd pulga aylantirish, milliy valyuta kursining “qora bozor”da — bir xil, banklarda esa boshqacha bo'lishi, xorijiy val yutalarni sotib olish, fuqarolikka ega bo'lish, O'zbekistonning istalgan hududidan uy-joy va mol-mulk sotib olish hamda ularni ro'yxatga qo'yish bilan bog'liq qator muammolar tarixda qoldi.

So'nggi besh yillik islohotlarning natijasida mamlakatimizda Yangi O'zbekistonni barpo etishning zarur siyosiy-huquqiy, ijtimoiy-iqtisodiy va ilmiy-ma'rifiy asoslari yaratildi, davlatimiz rahbarining mustahkam siyosiy irodasi tufayli tadbirkorlar o'z biznesini rivojlantirish uchun erkinlik va yangi- yangi imkoniyatlarga ega bo'lmoqda, dehqon va fermerlar, klaster xo'jaliklari o'zlari etishtirgan hosilning haqiqiy egasiga aylanmoqda. Bularning barchasi Prezidentimizning Vatanimiz ravnaqi, xalqimiz farovonligi yo'lida tunu kun tinim bilmasdan, bor bilim va tajriba, kuch va imkoniyatlarini safarbar etayotgani hamda bu jarayon tobora kuchayib, yangi sifat bosqichiga ko'tarilib borayotganidan dalolat beradi.

Ma'lumki, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti tomonidan 2022-yil 28-yanvar kuni “2022-2026 yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida”gi PF-60-son Farmon imzolandi.

2022-2026 yillarga mo'ljallangan “Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi” esa keyingi yillarda xalqimizning farovonligini yanada oshirish, iqtisodiyot tarmoqlarini transformatsiya qilish va tadbirkorlikni jadal rivojlantirish, inson huquqlari va manfaatlarini so'zsiz ta'minlash hamda faol fuqarolik jamiyatini shakllantirishga qaratilgan islohotlarning ustuvor maqsadlarini belgilab oldi. Masalan:

inson qadrini yuksaltirish va erkin fuqarolik jamiyatini yanada rivojlantirish orqali xalqparvar davlat barpo etish;

mamlakatimizda adolat va qonun ustuvorligi tamoyillarini taraqqiyotning eng asosiy va zarur shartiga aylantirish;

milliy iqtisodiyotni jadal rivojlantirish va yuqori o'sish sur'atlarini ta'minlash;

adolatli ijtimoiy siyosat yuritish, inson kapitalini rivojlantirish;

milliy manfaatlardan kelib holda umumbashariy muammolarga yondashish;

mamlakatimiz xavfsizligi va mudofaa salohiyatini kuchaytirish, ochiq, pragmatik va faol tashqi siyosat olib borish – bularning barchasi ma'naviy taraqqiyot mezonlari bilan chambarchas bog'liq.

Davlat dasturida belgilangan bir qator normativ-huquqiy hujjatlar loyihalarining ishlab chiqilishida hukumat va parlament o'rtasida yaqin hamkorlikda faoliyat olib borildi. Qonunchilik palatasining qo'mitalari va hukumat tomonidan nazorat-tahlil tadbirlari doirasida ko'tarilgan masalalarni birgalikda hal etish amaliyotidan unumli foydalanildi.

Hisobot davrida Davlat dasturida belgilangan vazifalarning ijrosi yuzasidan jami 41 ta hujjat qabul qilingan. Qayd etilganidek, yalpi ichki mahsulot o'sishi o'tgan yilning shu davriga nisbatan 105,5 foizga o'sgan. Davlat budjeti daromadlari 47,3 trln. so'mga ijro etilgan. Aholining ijtimoiy himoyasini kuchaytirish maqsadida Davlat budjetidan ijtimoiy sohalarga yo'naltirilgan xarajatlar 18,1 trln. so'mni tashkil qilib, o'tgan yilning mos davriga nisbatan 22,3 foizga oshgan. Hisobot davrida jami qiymati 2,55 mlrd. dollarlik xorijiy investitsiyalar o'zlashtirilgan, tovarlar va xizmatlar eksporti 3,2 mlrd. dollarga yetgan. Mahalliyashtirish dasturi doirasida 6,2 trln. so'mlik import o'rnini bosuvchi mahsulot ishlab chiqarilgan. Shuningdek, raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt sohasidagi ilmiy-tadqiqot ishlarini amalga oshirish dasturi tasdiqlanib, uning doirasida sun'iy intellekt texnologiyalarini jadal joriy etish bo'yicha umumiy qiymati 37,8 mlrd. so'mga teng 31 ta loyiha moliyalashtirilgan.

Bundan tashqari, “Yoshlar daftari”ga jami 70 ming 798 nafar yosh kiritilib, ularning 24 ming 467 nafariga kontrakt to‘lovi, mehnat qurollari uchun mablag‘, muddatli huriy xizmat badali, haydovchilik kurslari, kasb-hunarga o‘qish va davolanish kabi yoshlar orasida talab yuqori bo‘lgan yo‘nalishlardagi xarajatlar uchun 21,9 mlrd so‘m qoplab berilgan.

Shunday qilib, majlisda O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining Davlat dasturi ijrosi yuzasidan taqdim etgan hisoboti ma’qullanib, Hukumatning tegishli faoliyati samaradorligini oshirishga qaratilgan takliflar aks etgan tegishli qaror qabul qilingan.

Yangi O‘zbekistonda tadqiqot roli juda muhimdir, chunki u mamlakatning ijtimoiy, iqtisodiy va madaniy rivojlanishiga katta ta’sir ko‘rsatadi. Tadqiqotlar orqali yangi bilimlar, innovatsiyalar va texnologiyalar yaratiladi, bu esa iqtisodiy o‘rshni va raqobatbardoshlikni oshirishga yordam beradi.

Yangi O‘zbekistonda tadqiqot rolining asosiy jihatlari quyidagilar:

Rivojlanish muammolarini aniqlash: Tadqiqot qashshoqlik, ishsizlik, tengsizlik va infratuzilmadagi kamchiliklar kabi muhim muammolarni aniqlashga yordam beradi, bu esa hukumatga zudlik bilan e’tibor qaratish kerak bo‘lgan sohalarga ustuvor ahamiyat berish imkonini beradi.

Siyosat samaradorligini baholash: Mavjud siyosatlarning ta’siri haqidagi ma’lumotlarni tahlil qilish orqali tadqiqot siyosatchilarga ularning samaradorligini baholash va yaxshi natijalarga erishish uchun zarur tuzatishlar kiritish imkonini beradi.

Iqtisodiy strategiyalarni axborotlashtirish: Tadqiqot bozor tendentsiyalari, sanoat salohiyati va eksport imkoniyatlari haqida tushuncha beradi, barqaror iqtisodiy o’sish strategiyalarini ishlab chiqishga rahbarlik qiladi.

Innovatsiyalar va texnologiyalarni o’zlashtirishni rag’batlantirish: Tadqiqotlar ko’proq bilimga asoslangan iqtisodiyotga o’tishni osonlashtirib, rivojlanayotgan texnologiyalar va ularning turli sohalarda potentsial qo’llanilishini aniqlashi mumkin.

Ta'lim va sog'liqni saqlash tizimini takomillashtirish: Ta'lim va sog'liqni saqlash sohasidagi tadqiqotlar yaxshi o'qitish usullariga, sog'liqni saqlash natijalarini yaxshilashga va malakali ishchi kuchiga olib kelishi mumkin.

Rivojlanish monitoringi va samaradorlikni baholash: rivojlanish maqsadlari sari taraqqiyotni kuzatish, aralashuvlar zarur bo'lgan sohalarni aniqlash va siyosat va dasturlar samaradorligini baholashga yordam beradi.

“O‘zbekiston — 2030” strategiyasi Yangi O‘zbekiston taraqqiyot strategiyasini amalga oshirish jarayonida orttirilgan tajriba va jamoatchilik muhokamasi natijalari asosida ishlab chiqilgan.

“O‘zbekiston — 2030” strategiyasida quyidagi asosiy g‘oyalar aks ettirilgan:

- barqaror iqtisodiy o‘shish orqali daromadi o‘rtachadan yuqori bo‘lgan davlatlar qatoridan o‘rin olish;
- aholi talablariga va xalqaro standartlarga to‘liq javob beradigan ta’lim, tibbiyot va ijtimoiy himoya tizimini tashkil qilish;
- aholi uchun qulay ekologik sharoitlarni yaratish;
- xalq xizmatidagi adolatli va zamonaviy davlatni barpo etish;
- mamlakatning suvereniteti va xavfsizligini kafolatli ta’minlash.

Umuman olganda, tadqiqot O‘zbekistonga rivojlanish muammolarini strategik hal etish va “Yangi O‘zbekiston” kun tartibidagi maqsadlariga erishish imkonini beruvchi dalillarga asoslangan qarorlar qabul qilishda hal qiluvchi rol o‘ynaydi. Mamlakatda tadqiqot faoliyatini qo‘llab-quvvatlash va rivojlantirish, uning ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotiga katta hissa qo‘shishi mumkin.

Adabiyotlar ro‘yxati:

1. <https://lex.uz/docs/-5841063>
2. <https://uzembassy.kz/upload/userfiles/files/Development%20Strategy%20of%20Uzbekistan.pdf>

3. [https://www.worldbank.org/en/country/uzbekistan/overview#:~:text=World%20Bank%2Dfunded%20projects%2C%20which,World%20Trade%20Organization%20\(WTO\).](https://www.worldbank.org/en/country/uzbekistan/overview#:~:text=World%20Bank%2Dfunded%20projects%2C%20which,World%20Trade%20Organization%20(WTO).)
4. <https://tadqiqotlar.uz/03/issue/current>